

« درس ششم : خدا در فلسفه (2) »

1. بیان و استدلال فارابی برای اثبات وجود خدا را شرح دهید. (نهایی دی 99)

در جهان اطراف ما موجودات تماماً معلول هستند یعنی وجودشان وابسته به علت است. وجود علت مقدم بر معلول است یعنی وجود معلول مشروط به علت است. اگر در میان تمام موجودات جهان، علت غیر مشروطی نباشد تسلسل بی نهایت خواهد بود که محال است.

2. منظور از تسلسل علل نامتناهی چیست؟ یعنی سلسله علت ها تا بی نهایت پیش برود و به علتی ختم نشود که معلول دیگری نباشد و وجودش از خودش باشد.

3. برهان وجوب و امکان ابن سینا (در مورد اثبات خدا) را شرح دهید. (شهریور 99)

الف) وقتی به موجودات جهان نگاه می کنیم می بینیم که این موجودات در ذات خود نسبت به وجود و عدم مساوی هستند یعنی ذاتاً ممکن الوجودند.

ب) ممکن الوجود بالذات برای خروج از حالت تساوی نیازمند واجب الوجود بالذات است.

ج) پس موجودات این جهان به واجب الوجود بالذاتی وابسته اند که آن ها را از حالت امکانی خارج کرده و پدید آورده است.

4. از نظر ابن سینا واجب الوجود چند نوع است؟

واجب الوجود بالذات (خداوند) واجب الوجود بالغير (اشیاء و موجودات عالم)

5. واجب الوجود بالذات را تعریف کنید (شهریور 99)

همان ذاتی است که وجود برایش ضرورت دارد و این ضرورت از ناحیه خود آن ذات است نه از ناحیه یک امر بیرونی.

6. پیام اصلی ابن سینا و پیروانش درباره ی وجود و منشأ موجودات جهان را بنویسید؟

موجودات جهان بر حسب ذات خود ممکن الوجودند اما از این حیث که اکنون موجودند واجب الوجود بالغيرند یعنی از واجب الوجود بالذات نشئت گرفته اند.

7. نظریه امکان فقری یا فقر وجودی را کدام فیلسوف مسلمان مطرح نموده است؟ آن را شرح دهید

ملاصدرا، اگر به واقعیات و موجودات نگاه کنیم می بینیم که عین وابستگی و نیازند او این وابستگی را فقر وجودی یا امکان فقری نامید، موجود وابسته و نیازمند باید به وجودی متصل باشد که در ذات خود

بی نیاز و برخوردار باشد پس موجودات این جهان وابسته به وجودی بی نیاز و غیر وابسته هستند که همان خداوند است. (خرداد و شهریور 99).

8. از نظر ملا صدرا وجود چند نوع است؟

وجود بی نیاز و غیر وابسته (خداوند) وجودهای نیازمند و وابسته (همه واقعیات و موجودات)

9. پیام اصلی و نتیجه نظریه امکان فقری یا فقر وجودی چیست؟ بر اساس این نظریه جهان هستی یکپارچه نیاز و تعلق به ذات الهی است و از خود هیچ استقلالی ندارد. اگر خداوند لحظه ای پرتو عنایت خود را باز گیرد کل موجودات نابود گشته و نور آن ها خاموش می شود.

10. چند مورد از معیارهای یک زندگی معنادار از نظر فلاسفه مسلمان را بنویسید. (نهایی 98 و 99)

(شاخصه های فلسفی یک زندگی معنا دار را بنویسید)

1. جهان را غایتمند بیابد و این غایتمندی را توضیح دهد
2. انسان را موجودی هدفمند بشناسد و این هدف را مشخص کند.
3. برای انسان گرایشی به خیر و زیبایی قائل شود.
4. آرمان های مقدس و فراتر از زندگی مادی را معتبر و درست بداند.
5. در برابر یک وجود متعالی و برتر احساس تعهد و مسئولیت داشته باشد.

11. تعریف عشق را از دیدگاه ابن سینا بنویسید (خرداد 99)

هر یک از ممکنات به واسطه حقیقت وجودش، همیشه مشتاق کمالات و خیرات است و بر حسب فطرت خود از بدی ها گریزان است. همین اشتیاق و ذوق فطری را که سبب بقای ممکنات و مخلوقات است عشق می نامیم.

12. کدام عبارت درست و کدام نادرست است؟ (خرداد 99)

1. از نظر ابن سینا، بی نهایت شدن تعداد اشیاء جهان، نیاز آن ها را به واجب الوجود بالذات برطرف نمی سازد. (ص)

2. به عقیده فیلسوفان مسلمان اثبات وجود خدا از طریق استدلال عقلی امکان پذیر است. (ص)

3. وجود علت بر وجود معلول مقدم است و وجود علت مشروط به وجود معلول است (غ)

13. اشعار زیر در بر دارنده چه پیامهای فلسفی هستند و کدام نظریه را تایید می کنند؟

الف) بود نامحرمان را چشم و دل کور و گرنه هیچ ذره نیست بی نور

که تا دانی در هر ذره ی خاک یکی نور است تابان گشته زان پاک

پیام: سراسر جهان هستی تعلق و نیاز به ذات خداوند دارند و خود هیچ استقلالی ندارد و بدون او همه نابود و خاموش می شوند.

(نظریه فقر وجودی ملاصدرا)

ب) فلک جز عشق محرابی ندارد جهان بی خاک عشق آبی ندارد

گر اندیشه کنی از راه بینش به عشق است ایستاده آفرینش

پیام: عشق و محبت به خیر و زیبایی اختصاص به انسان ندارد و هر موجودی در این جهان بهره مند از عشق الهی است و اوست که چنین عشقی را در ذات جهان هستی به ودیعت نهاده است.

(موبد و مرتبط با تعریف عشق از دیدگاه ابن سینا)

14. فیلسوفان مسلمان وجود خدا و تاثیر آن در حیات انسانی را در مقام مثال به چه چیزی تشبیه

می کنند؟ توضیح دهید.

شبیه به وجود آب و نقش آن در حیات جسمانی دانسته اند آنان می گویند بشر از طریق حواس به وجود آب پی می برد و آن را واقعی می یابد و از آن می نوشد و سیراب می شود. موضوع خدا نیز این گونه است ابتدا باید وجود خدا را از طریق عقل و تفکر و اندیشه پذیرفت و سپس با او ارتباط معنوی برقرار کرد و یک زندگی معنادار و متعالی را سامان داد.

نکات مهم درس

1. سخن و بحث فیلسوف تا زمانی فلسفی است که از روش فلسفه یعنی استدلال عقلی استفاده کند و نتایج تفکر خود را به صورت استدلالی عرضه کند.
2. فیلسوف کسی نیست که عقیده ای نداشته باشد بلکه کسی است که بر اساس قواعد فلسفی عقیده ای را بپذیرد و با قواعد فلسفی از عقیده اش دفاع کند.
3. فیلسوف معتقد به خدا از طریق استدلال به او اعتقاد پیدا کرده و از او دفاع می کند.
4. به نظر فیلسوفان مسلمان اثبات وجود خدا از طریق استدلال عقلی امکان پذیر است.
5. فارابی می گوید: معلول بودن هر موجود و نیاز آن به علت مانند متکی بودن هر آجر به آجر دیگر است و علت همان ستونی است که نگهدارنده ی همه آجر هاست.
6. از نظر فارابی در ابتدای سلسله علت ها و معلول ها ، علتی وجود دارد که وابسته به دیگری نیست یعنی خودش واجب الوجود و علة العلل است.
7. وجود علت مقدم بر وجود معلول است و وجود معلول مشروط بر وجود علت است.
8. فارابی از برهان علیت (علت و معلول) برای اثبات خدا استفاده کرد.
9. ابن سینا از برهان وجوب و امکان برای اثبات وجود خدا بهره برد.
10. ابن سینا می گوید: موجودات جهان بر حسب ذات خود ممکن الوجودند اما از این حیث که اکنون موجودند واجب الوجود بالغیر هستند یعنی از واجب الوجود بالذات نشئت گرفته اند.
11. توماس آکوئیناس که در بحث مغایرت وجود و ماهیت از ابن سینا تبعیت می کرد برهان وجوب و امکان را نیز در اروپا گسترش داد.
12. در جهان اسلام فلاسفه ای مانند بهمنیار، خواجه نصیر طوسی ، میرداماد و شیخ بهایی از برهان وجوب و امکان ابن سینا استفاده کردند.
13. ملاصدرا و صدرائیان برهان وجوب و امکان ابن سینا را ارتقا بخشیده و از بیان قوی تری بهره بردند.

14. ملاصدرا ملقب و مشهور به صدر المتالہین است. او از برهان فقر وجودی یا امکان فقری برای اثبات خدا استفاده کرد.
15. فلاسفہ مسلمان می گویند اعتقاد داشتن به خداوند در صورتی باعث معنا بخشی به زندگی می شود کہ انسان واقعا از یک راه درست و معقول خدا را پذیرفته باشد.
16. ابن سینا عشق را سبب بقای ممکنات و مخلوقات می داند.
17. پذیرش هر کس نسبت به خداوند به اندازه قدرت علمی و فکری اوست.
18. ابن سینا می گوید: هر موجودی در این جهان بهره مند از جاذبه عشق الہی است.
19. ابن سینا از امکان ماهوی موجود، به واجب بالغیر بودن موجودات می رسد.
20. ملا صدرا از امکان فقری موجود، واجب بالغیر بودن موجودات را اثبات می کند.
21. اعتقاد به خدایی می تواند به زندگی معنا دهد کہ به کمک عقل و منطق وجودش را پذیرفته باشیم و در ارتباط روحی یا معنوی با اور زندگی کنیم. (نہایی دی 98)
-

پایان درس ششم